

Az ismeretkör: Az atipikus fejlődés megismerése OP szak

Kredittartománya: 12 kredit

Tantárgyai:

1. Atipikus fejlődés 1.
2. Atipikus fejlődés 2.

A tantárgy neve: Atipikus fejlődés 1. (Óvodapedagógus szak)

Kreditértéke: 6

Neptunkód: NKOZOS2023, LKOZOS2023

A tantárgy besorolása: kötelezően választható

A tantárgy elméleti vagy gyakorlati jellegének mértéke, „képzési karaktere” 80% elmélet + 20% gyakorlat

A tanóra típusa: 2ea/+2gy/hét: 60 óra az adott félévben, levelező tagozaton 10ea+10gy/félév.

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó **további (sajátos) módok, jellemzők:**

- részletesen kidolgozott tematika elérhető a Neptunban
- a tematika témaköreinek ppt-i elérhetőek a Neptunban

A számonkérés módja: kollokvium

Az ismeretellenőrzésben alkalmazandó **további (sajátos) módok:** tanórai aktivitás

A tantárgy **tantervi helye:** 4. félév

Előtanulmányi feltételek: nincsenek

Tantárgyleírás:

Az atipikus fejlődés fogalma, a teljesítménybeli és viselkedési zavarok kialakulása
Az atipikus fejlődésnek nevezzük az olyan nem mindig nyilvánvaló és egzaktul azonosítható eltéréseket, amelyek gyakran együtt, és különböző kombinációkban jelennek meg. A szindrómák gyakori közös megjelenésének oka az egymást átfedő fejlődési utak, amelyek az atipikus fejlődéshez vezetnek.

- neurológiai alapú teljesítményzavarok
 - tanulási zavar, tanulási nehézség (diszlexia, diszkalkulia, diszgráfia),
 - kontrollzavarok (figyelemzavar, hiperaktivitás zavar, impulzus kontrollzavar)
- autizmus spektrum zavarok egy része

Mindezek neurológiai sajátosságok, amelyek veleszületett és/vagy szerzett idegrendszeri eltérésekre alapulnak, és a környezet, és így a tanítási módszerek meghatározó jelentőségűek a kialakulásukban. A megfelelő tanulási környezet és a megfelelő tanítási módszerek meghatározóak az atipikus fejlődésű tanulók esetében, ezért erre fel kell készíteni a pedagógusokat.

Képességfejlesztési profil és egyéni fejlesztés

- Fejlődés és képességek – a kognitív teljesítmények háttérének megismerése
- Az iskolai készségek kialakításához szükséges háttér vizsgálata
- Az érdeklődés és a képességek vizsgálata és ezek jelentősége

A vizsgálati eredmények értelmezése és a fejlesztő tanításban való felhasználása

kötelező és ajánlott irodalom:

Kötelező irodalom:

Gyarmathy Éva (2017) Neurológiai harmónia és diverzitás a digitális korszakban. A tanulási zavarok iskolai kérdései. Új Pedagógiai Szemle, 67. évf. 9-10. szám. 5-20.

Gyarmathy Éva (2009) Kognitív Profil Teszt. Iskolakultúra 3-4. 60-73.

Ajánlott irodalom:

Gyarmathy É. (2009) Atipikus agy és a tehetség I. - Tehetség és a neurológia hátterű teljesítményzavarok valamint az Asperger szindróma. *Pszichológia. Vol. 29, 4. 377–390.*
Lénárd Sándor, Rapos Nóra (szerk.) (2006) MAGTÁR – Ötletek tanítóknak a fejlesztő értékeléshez és az adaptív tanulásszervezéshez 3. OKI, Budapest

Azok az előírt szakmai kompetenciák, kompetenciaelemek, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul:**Tudása:**

- Rendelkezik az 3-7 éves gyermek harmonikus és komplex személyiség-kibontakoztatását, teljes körű egészségfejlesztését megalapozó és elősegítő szaktudományos és módszertani ismeretekkel.
- Ismeri az óvodai nevelés szakterületének alapvető dokumentumait, tisztában van az óvodai nevelés általános céljaival, feladataival, a tevékenységi formák tartalmaival és ezek összefüggéseivel.
- Ismeri az óvodai nevelésben alkalmazható tervezés különböző szintjeit, a tervezés elméletét és módszertanát, az egyes szintek összefüggéseit, sajátosságait.
- Alapvető ismeretei vannak a 3-7 éves gyermek érési-fejlődési folyamatának pszichológiai, biológiai tényezőiről, jellemzőiről, törvényszerűségeiről és a gyermeki tanulás sajátosságairól. Tisztában van a koragyermekkor, mint az egyéni életutat megalapozó fejlődési szakasz jelentőségével, a személyiség kibontakoztatásában és az élethosszig tartó tanulásban betöltött szerepével, továbbá a fejlődést támogató eljárásokkal.
- Tisztában van a játéktevékenység gyermeki fejlődésben betöltött meghatározó szerepével.
- Ismeri a 3-7 éves gyermek személyiségének kibontakoztatásához, az életkori sajátosságoknak és az egyéni fejlődési ütemnek megfelelő differenciált stratégiákat és módszereket, ezek kiválasztásának és alkalmazásának szempontjait, lehetőségeit.
- Érti az összefüggést a 3-7 éves gyermek fejlődését meghatározó spontán és tervszerű környezeti hatásrendszer, a direkt és indirekt nevelési módszerek, valamint az óvodai nevelés tevékenységi formáiban megvalósuló tanulási folyamatok között.
- Értelmezni tudja a gyermeki fejlődés és az óvodai nevelés szociokulturális beágyazottságát, annak hatását a pedagógiai folyamatra.
- Rendelkezik az óvodai nevelés feladatainak ellátásához szükséges alapvető család- és gyermekvédelmi ismeretekkel, és tájékozott a segítségnyújtás lehetőségeiről.
- Ismeri az óvodapedagógusi hivatás szakmai, etikai és jogi szabályait, társadalmilag elfogadott normáit, az óvodapedagógus szerepkörhöz tartozó kommunikáció sajátosságait és hatásrendszerét.

Képességei:

- Pedagógiai, pszichológiai, társadalomismereti és módszertani ismereteit az óvodai nevelés pedagógiai gyakorlatában adaptív módon, a gyermek és a gyermekcsoport életkori jellemzőit, valamint a gyermekek egyéni sajátosságait figyelembe véve alkalmazza.
- A 3-7 éves gyermek és a gyermekcsoport életkori jellemzőinek és egyéni sajátosságainak ismeretében meghatározza és kiválasztja a megfelelő nevelési, fejlesztési célokat, feladatokat és tartalmakat, képes a pedagógiai folyamat differenciált irányítására-facilitálására, elemzésére és értékelésére.
- Megfigyeli, feltérképezi és rögzíti a 3-7 éves gyermek személyiségének, képességstruktúrájának sajátosságait, és a gyermeket körülvevő családi közeg szociokulturális meghatározóit.
- Adaptív módon épít a 3-7 éves gyermekek eltérő személyiségére, előzetes tapasztalataira, tudására, kompetenciáira, életkori sajátosságaira.
- Támogatja a 3-7 éves gyermek személyiségének harmonikus kibontakoztatását, a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakítását.
- Az óvodai nevelés módszereit és napirendjét úgy alakítja, hogy azzal a 3-7 éves gyermek teljes körű egészségfejlesztését valósítja meg.
- A gyermekintézmény partnereivel (család, bölcsőde, szakszolgálatok, szakmai

szolgáltatók, más köznevelési intézmények, fenntartó, stb.) előítélet-mentes, kölcsönös tiszteletra és bizalomra épülő kapcsolatrendszer alakít ki, szakmai szituációkban szakszerűen, közérthetően és hitelesen kommunikál, a gyermeket érintő problémák esetén segítséget nyújt, a megoldási lehetőségek kidolgozásában közreműködik.

- Eligazodik az óvodai nevelést szabályozó szakmai, etikai és jogi dokumentumokban, azok vonatkozó részeit mindennapi munkája során felhasználja.

Attitűdje:

- Elkötelezett a 3-7 éves gyermek és a gyermekcsoport tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezését és bővítését elősegítő stratégiák, módszerek, tevékenységek megválasztása és a támogató környezet kialakítása iránt.
- Elkötelezett a 3-7 éves gyerekek teljes körű egészségfejlesztése iránt.
- Személyiségét előítélet-mentesség, tolerancia, szociális érzékenység, segítő attitűd jellemzi, inkluzív és multikulturális szemlélettel rendelkezik, törekszik a kulturális önazonosság megőrzésének, ápolásának elősegítésére és a gyermekközösségbe történő beilleszkedés támogatására.
- Elfogadja, hogy az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.
- Igénye van az óvodai nevelési folyamat több szempontú elemzésére-értékelésére, és az eredmények tükrében a jövőbeni tervek és tevékenységek átgondolására, módosítására.
- Nyitott az újabb hazai és nemzetközi neveléstudományi kutatási eredmények, a módszertani innovációk és az információs és kommunikációs technológiák kínálta lehetőségek megismerésére és alkalmazására.

Autonómiája és felelőssége:

- Felelősséget vállal a rábízott 3-7 éves gyermekekért, a gyermekcsoportért, a nevelési intézményben végzett tevékenységéért.
- Hatáskörében felelősséget vállal a 3-7 éves gyerekek teljes körű egészségfejlesztéséért.
- Felelősséggel tartozik az óvodás korú gyermek személyiségének sokoldalú, harmonikus kibontakoztatásáért, az egészséges fejlődéshez és fejlesztéshez szükséges személyi, tárgyi környezet megteremtéséért.
- Felelősséget vállal az óvodai nevelési folyamat tervezése során hozott döntéseiért és pedagógiai tevékenységének következményeiért.
- Reflektív óvodapedagógusként, autonóm személyiségként szakmai fejlődésének tudatos irányítója.
- Szakmai együttműködések kialakításában és fenntartásában felelősséggel működik közre.
- Óvodapedagógiai, szakmai tevékenységén túl felelősséget vállal saját intézménye küldetéséért és a hazai óvodai nevelés nemzetközileg is elismert értékeinek megőrzéséért.

Tantárgy felelőse: Dr. habil Gyarmathy Éva főiskolai tanár PhD.

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k): -